

การศึกษาระียนรู้และแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาเรียม นิลพันธุ์*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาระียนรู้และแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อในการจัดการศึกษาของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระียนรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้อในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามตัวแปรสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาและสถานภาพของ
สถานศึกษา และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง
ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 และ
เขต 2 จำแนกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 244 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม
จำนวน 2 โรงเรียน ๆ ละ 12 คน รวม 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการเรียนรู้อและ
ความคิดเห็นในการจัดการศึกษา และประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการเรียนรู้อและแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อ
ในการจัดการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
การทดสอบ t-test แบบ Independent การทดสอบ F-test ทดสอบการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการ
ของ Scheffé และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการเรียนรู้อในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวม
อยู่ในระดับปานกลาง มีการรับรู้ข้อมูล สภาพชุมชนท้องถิ่น ณ ที่ตั้งสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และเป็น
ลำดับสูงสุด และรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับธรรมนูญโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และเป็นลำดับต่ำสุด
2. วิธีการเรียนรู้อในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดย
ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการประชุมชี้แจงอยู่ในระดับมาก และเป็นลำดับ
สูงสุด และรับรู้ข้อมูลจากการศึกษาดูงานอยู่ในระดับน้อย และเป็นลำดับต่ำสุด
3. ผลการเรียนรู้อในการจัดการศึกษา พบว่า รู้ว่าชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสูงสุดและ
ต่ำสุด คือ ไม่รู้ว่านักเรียนที่มีอายุครบ 16 ปี แต่เรียนไม่จบชั้น ม.3 สถานศึกษาต้องคัดชื่อออก
4. ปัญหาในการเรียนรู้อของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีเวลา
ในการไปร่วมประชุมมากที่สุด และเรื่องที่เป็นปัญหาน้อยสุดคือ สถานศึกษาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของ
คณะกรรมการ
5. สภาพการเรียนรู้อในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน
เมื่อจำแนกตามประเภทของคณะกรรมการ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ประสพการณ์การเป็น
คณะกรรมการ การเข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา ระดับช่วงชั้นการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และ
เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ พบว่าไม่แตกต่างกัน
6. วิธีการเรียนรู้อในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันเมื่อ
จำแนกตามประเภทของคณะกรรมการ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา
และเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ประสพการณ์การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า
ไม่แตกต่างกัน

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

7. สภาพการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ที่ตั้งของสถานศึกษา ประสิทธิภาพการประเมินคุณภาพภายนอก และรางวัลเกียรติยศ ส่วนสภาพการเรียนรู้แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามระดับช่วงชั้นการจัดการศึกษา

8. แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ควรจัดให้มีการประชุมอบรมสัมมนา ควรพัฒนาการเรียนรู้จากการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ควรมีการศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะกรรมการทั้งในสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษา และการศึกษาดูงาน

Abstract

The Purposes of the study of Learning and Learning Development Guidelines for Educational Management of Basic Education Committees were to study the learning conditions of the Basic Education Committees in the educational management, to compare their learning according to their status and school profiles variables, and to study the guidelines for develop the learning of the Basic Education Committees. The sample for this study were 268 Basic Education Committees under the Nakorn Phatom educational regional 1 and 2, classified in to 244 samples answered the questionnaires and 24 samples from 2 schools for Focus group. Research Instruments used in this research were questionnaire about learning and opinions for educational management, and the issues for the focus group. Data were analyzed by using Percentage, Means, Standard Deviation, t-test, F-test, Multiple Comparative by Scheffe' method, and Content Analysis.

The research results were :

1. *The learning conditions of the Basic Education Committees in educational management were at the moderate level in general. The knowledge about community profiles which school are located were at high level and were the highest among all items. The knowledge about school charter were at moderate level and were the lowest among all items.*

2. *The learning styles of the Basic Education Committees in educational management were at the moderate level in general. They received information from the meeting at the highest level and from study tour were at the low level and were the lowest among all items.*

3. *The learning results of the Basic Education Committees in educational management found that they knew about community should participate in educational management at the lowest level such as they did not know that the student at the age of 16 and did not graduate from Matayom Suksa 3 the school has to delete their name from school.*

4. *The problems of the Basic Education Committees were they have no time to attain the meeting were the highest problem and the lowest problem were the school do not understand the roles of the committees.*

5. *The learning conditions of the Basic Education Committees in educational management were different when classified by types of the committees, educational levels, occupations, incomes, experiences as a committee, participation in school activities, school educational level and there were no different in learning conditions when classified by gender and age.*

6. *The learning styles of the Basic Education Committees in educational management were*

different when classified by types of the committees, educational levels, incomes, participation in school activities, and there were no different in learning style when classified by gender, age, occupations, and experiences as a committee.

7. The learning condition and the learning styles of the Basic Education Committees in educational management when comparison with the school profiles were not different when classified by size of the schools, location, experience of the outside evaluation, honor received and the learning conditions were different when classified by school educational level.

8. The guidelines for develop the learning of the Basic Education Committees were ; the school should arrange the meeting, training or seminar, should develop the learning from the participatory action activities, arranged the learning experiences from the publications and internet, arranged the learning exchanged among the committees and between schools, arranged the field trips or study tours for the school committees.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน มีความเจริญในด้านต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรคขึ้นและได้รับการสืบสานต่อเนื่องกันมาโดยอาศัยกระบวนการศึกษาทั้งในลักษณะที่ไม่เป็นระบบ เป็นระบบ และตามอัธยาศัย ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่งอย่างเป็นพลวัต การจัดการศึกษาไทยในยุคที่เป็นระบบนั้น เริ่มต้นขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 อันเป็นระยะที่มีความจำเป็นต้องปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงประเทศไทยสู่ความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับอารยประเทศ เพื่อมิให้ตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกในยุคจักรวรรดินิยม จึงมีการปฏิรูปประเทศทุกระบบ รวมทั้งระบบการศึกษา ซึ่งนับได้ว่าการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้เป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งแรกของประเทศไทย (สิปพนท์ เกตุทัต, 2545 : 3) ส่งผลให้การจัดการศึกษาของประเทศไทย เปลี่ยนรูปแบบจากการศึกษาที่ไม่เป็นระบบสู่การศึกษาที่เป็นระบบ กล่าวคือ มีโรงเรียน มีครู มีแบบเรียน มีหลักสูตร และมีการให้รับรองคุณสมบัติเมื่อจบการศึกษา (สุวิชัย โกศลยะวัฒน์, ม.ป.ป. : 59) รวมทั้งปรากฏแนวคิดในการจัดการศึกษาในลักษณะของคณะกรรมการ ซึ่งในขณะนั้นเรียกว่า “กรรมการตำบล” ประกอบด้วยกรรมการ 3 คน คือ กำนันหรือหัวหน้าตำบล 1 คน อธิการวัดใดวัดหนึ่งในตำบล 1

รูป และแพทย์ประจำตำบลอีก 1 คน เป็นเจ้าหน้าที่ในการจัดการศึกษา มีหน้าที่จัดตั้งโรงเรียนประชาบาล ชักนำเด็กเข้าโรงเรียน หากครูสอน หาเงินเลี้ยงโรงเรียน และบำรุงโรงเรียนที่ได้ตั้งขึ้นแล้ว (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2526)

จากจุดเริ่มต้นดังกล่าวทำให้แนวคิดในการจัดการศึกษาในลักษณะของคณะกรรมการปรากฏในพระราชบัญญัติประถมศึกษาทุกฉบับนับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2464 จนกระทั่งถึงพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยเรียกชื่อว่า “กรรมการศึกษา” และเปลี่ยนเป็น “คณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา” ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2525 จากนั้นเปลี่ยนเป็น “คณะกรรมการโรงเรียน” ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียน พ.ศ. 2539 อันแสดงให้เห็นว่าแนวคิดดังกล่าวปรากฏในการจัดการศึกษาไทยมาเป็นระยะเวลายาวนาน ทำให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาในบางประเด็นมากขึ้นตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามแม้จะมีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในบางประเด็น แต่ระบบบริการการศึกษาไทยในช่วงเวลาดังกล่าวยังคงเป็นระบบรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง เป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนยังคงเป็นผู้รับคำสั่งและปฏิบัติ

ตาม คณะกรรมการโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ยังขาดโอกาสในการคิดวางแผนและตัดสินใจในอีกหลายประเด็น ทำให้แนวคิดการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่นไม่บรรลุผลเท่าที่ควรจะเป็น ด้วยเหตุดังกล่าวว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงให้ความสำคัญของการศึกษา และการกระจายอำนาจทางการศึกษาโดยตรา บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องไว้ในหลายมาตรา ได้แก่ มาตรา 43 ได้กล่าวถึงสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา อบรมรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน การจัดการศึกษา อบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครองด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ” นอกจากนี้ในมาตรา 89 ได้กล่าวว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและจัดการศึกษา อบรมฝึกอาชีพ ตามความต้องการและเหมาะสมในท้องถิ่น นั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อบรมของรัฐแต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย” บทบัญญัติดังกล่าว เป็นกฎหมายแม่บทนำไปสู่พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และนำไปสู่การกระจายอำนาจ ทางการศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ สถานศึกษาตามลำดับ ดังบทบัญญัติตามมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ กล่าวไว้ว่า “ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่า ปริญญาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาประกอบด้วยผู้แทน ผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้แทนศิษย์เก่าของ สถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการ และกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจาก ตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

นอกจากนี้พระราชบัญญัติดังกล่าว ได้ระบุ เรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 58 (2) กำหนดให้บุคคล ครอบครัวย องค์กรชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันสังคมอื่น ๆ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดย เป็นผู้จัด และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาค ทรัพยากรอื่น ๆ ให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับ ภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสม และ ความจำเป็น

พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงเป็นที่มาของการ กระจายอำนาจและปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหาร องค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการบริหารโดย องค์กรคณะบุคคล ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม ในการบริหารจัดการศึกษา โดยผู้บริหาร ครู และ บุคลากรในสถานศึกษา มีหน้าที่ประสานความร่วมมือ กับคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการมี ส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างแท้จริง อันเกี่ยวข้องกับ การร่วมคิด (Planning) ร่วมตัดสินใจ (Decision- making) ร่วมทำ (Implementation) และร่วมประเมิน (ถนอมจิตร ชุทตะกะพันธุ์, 2546) เพื่อให้สามารถ จัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความเป็นจริงและความต้องการของชุมชน

หลังจากที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการ จัดการศึกษาภายใต้รูปแบบของคณะกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 และได้มีการปรับเปลี่ยนแก้ไขให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวง ศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 มาได้ระยะหนึ่ง มี นักการศึกษาศึกษาข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานไว้อย่างหลากหลายในเรื่องนี้ รุ่ง แก้วแดง (2546: 195) กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคว่า คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และความ เข้าใจในเรื่องการบริหารและการจัดการศึกษา จึงเห็น ว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบ

ของครูโดยเฉพาะ นอกจากนี้คณะกรรมการส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าต้องทำมาหากิน จึงไม่มีเวลาเข้ามาช่วยดูแลในเรื่องการกำหนดนโยบายด้านการศึกษา นอกจากนี้จากงานวิจัยของ เฉลิม นิลแก้ว, 2542 ; ปราโมทย์ แสนกล้า, 2542 ; พินิจ จำปาหอม, 2543 ; ชาญชนา ดอนทอง, 2544 ; ปราโมทย์ กิ่งแก้ว, 2544 ; เสาวลักษณ์ จงเจตจำนง, 2544 และศุภมาศ ภาวะเกตุ, 2545 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ บทบาทและอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบ ขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษา นโยบาย และแผนงานของโรงเรียน ขาดประสบการณ์ ไม่ได้ร่วมปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากไม่มีเวลา ไม่มี ความมั่นใจและไม่กล้าเสนอแนะความคิดเห็น มีส่วนร่วมน้อยในการกำหนดนโยบายและทำแผนพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ซึ่งเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากข้อจำกัดที่กล่าวมานั้นเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนหนึ่งยังไม่สามารถปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญและเป็นกระบวนการสำคัญที่มีอิทธิพลยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน ทั้งนี้สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของข้อจำกัดดังกล่าวอาจเกิดขึ้นจากการที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่เป็นผู้แทนจากหลากหลายสาขาอาชีพ ที่มีได้มีความเกี่ยวข้องกับวงการศึกษา หรือมิได้ติดตามความเคลื่อนไหวในแวดวงการศึกษาอย่างต่อเนื่องก่อนเข้ามาเป็นกรรมการ ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและกระบวนการต่างๆในการบริหารจัดการศึกษาและการเรียนรู้อ จึงไม่สามารถร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่าง

เต็มที่เท่าที่ควร ทั้งนี้เท่าที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาที่ศึกษาว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการพัฒนาการเรียนรู้อในการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้อหรือไม่อย่างไร รวมทั้งยังไม่มีการศึกษาใดที่มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง สนใจที่จะทำการศึกษาในประเด็นดังกล่าว ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร ทำให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้อของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอันที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเรียนรู้อของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาด้านสภาพการเรียนรู้อ วิธีการเรียนรู้อ ผลการเรียนรู้อ และปัญหาการเรียนรู้อ
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการเรียนรู้อและวิธีการเรียนรู้อในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และเขต 2 จำนวน 2,200 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และเขต 2 จำนวน 244 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามเรื่องการศึกษาการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และประเด็นสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้และแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สํารวจรายชื่อสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และเขต 2 ทั้งที่เปิดสอนในช่วงชั้นปีที่ 1-2 และช่วงชั้นปีที่ 1-3 และช่วงชั้นปีที่ 3-4 และสํารวจรายชื่อและจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 และเขต 2 ซึ่งอยู่ในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ส่งแบบสอบถามขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมจากผู้อํานวยการสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา โดยการนําสอบถามไปส่งถึงสถานศึกษา และคณะผู้วิจัยเตรียมซองและติดแสตมป์จําหน้สำหรับส่งคืนคณะผู้วิจัยทางไปรษณีย์ และส่วนหนึ่ง คณะผู้วิจัยนัดหมายเพื่อไปรับคืนด้วยตนเอง และมีการติดตามแบบสอบถามด้วยวาจาและทางโทรศัพท์ รวมทั้งส่วนหนึ่งนําสอบถามไปสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

3. นําสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนในการให้ข้อมูล แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดสนทนากลุ่ม ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. คณะผู้วิจัยประสานงาน นัดหมายวัน

เวลา สถานที่ สนทนากลุ่มกับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนัดหมายกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการจัดสนทนากลุ่มกับผู้บริหารสถานศึกษา

3. จัดสนทนากลุ่มกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ในการจัดการศึกษา ปัญหาในการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (%) แล้วนําสอนโดยใช้ตารางประกอบการบรรยาย

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนําสอนโดยใช้ตารางประกอบการบรรยาย

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจําแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเมื่อพบนัยสำคัญคือทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffé Method)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการคําคถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อและข้อมูลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนําสอนในลักษณะของการบรรยายความ

ผลการศึกษา

1. สภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดย

ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีการรับรู้ข้อมูล สภาพชุมชนท้องถิ่น ณ ที่ตั้งสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และเป็นลำดับสูงสุด และรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับธรรมเนียมโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลางและเป็นลำดับต่ำสุด

2. วิธีการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการประชุมชี้แจงอยู่ในระดับมาก และเป็นลำดับสูงสุด และรับรู้ข้อมูลจากการศึกษาดูงานอยู่ในระดับน้อย และเป็นลำดับต่ำสุด

3. ผลการเรียนรู้ในการจัดการศึกษา พบว่ารู้ว่าชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสูงสุดและต่ำสุด คือ ไม่รู้ว่านักเรียนที่มีอายุครบ 16 ปี แต่เรียนไม่จบชั้น ม.3 สถานศึกษาต้องคัดชื่อออก

4. ปัญหาในการเรียนรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีเวลาในการไปร่วมประชุมมากที่สุด และเรื่องที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

5. สภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามประเภทของคณะกรรมการ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์การเป็นคณะกรรมการ การเข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา ระดับช่วงชั้นการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ พบว่าไม่แตกต่างกัน

6. วิธีการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามประเภทของคณะกรรมการ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา และเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ประสบการณ์การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าไม่แตกต่างกัน

7. สภาพการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ที่ตั้งของสถานศึกษา ประสบการณ์การประเมินคุณภาพภายนอก และรางวัลเกียรติยศ ส่วน

สภาพการเรียนรู้แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามระดับช่วงชั้นการจัดการศึกษา

8. แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ควรจัดให้มีการประชุมอบรมสัมมนา ควรพัฒนาการเรียนรู้อจากการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ควรมีการศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะกรรมการ ทั้งสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา และการศึกษาดูงาน

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ คิดเป็นร้อยละ 27 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 32.8 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.7 อาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 34.4 รายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.7 มีประสบการณ์เคยเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา มาก่อนเป็นระยะเวลา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.2 เหตุผลในการเป็นคณะกรรมการเพื่อต้องการให้ความช่วยเหลือโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 86.9

2. สถานภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียน มีขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 55.3 จัดการศึกษาชั้นอนุบาลถึงช่วงชั้นที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 52.9 สถานศึกษาดังอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 89.3 ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกมาแล้ว 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 79.9 ไม่เคยได้รับรางวัล คิดเป็นร้อยละ 32.8

3. สภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีการรับรู้ข้อมูล สภาพชุมชนท้องถิ่น ณ ที่ตั้งสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และเป็นลำดับสูงสุด และรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับธรรมเนียมโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง และเป็นลำดับต่ำสุด

4. วิธีการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดย

ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการประชุมชี้แจงอยู่ในระดับมาก และเป็นลำดับสูงสุด และรับรู้ข้อมูลจากการศึกษาดูงานอยู่ในระดับน้อย และเป็นลำดับต่ำสุด

5. ผลการเรียนรู้ในการจัดการศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับสูงสุดและต่ำสุดคือ ไม่รู้ว่ามีนักเรียนที่มีอายุครบ 16 ปี แต่เรียนไม่จบชั้น ม.3 สถานศึกษาต้องคิดชื่อออก

6. ปัญหาในการเรียนรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีปัญหาเรื่องไม่มีเวลาในการไปร่วมประชุมมากที่สุด และเรื่องที่เป็นปัญหาน้อยสุด คือ สถานศึกษาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

7. สภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามประเภทของคณะกรรมการ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์การเป็นคณะกรรมการ การเข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา ระดับช่วงชั้นการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ พบว่าไม่แตกต่างกัน

8. วิธีการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามประเภทของคณะกรรมการ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา และเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ประสบการณ์การเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าไม่แตกต่างกัน

9. สภาพการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ที่ตั้งของสถานศึกษา ประสบการณ์การประเมินคุณภาพภายนอก และรางวัลเกียรติยศ ส่วนสภาพการเรียนรู้แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามระดับช่วงชั้นการจัดการศึกษา

10. แนวทางการพัฒนาเรียนรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ควรจัดให้มีการประชุมอบรมสัมมนา ควรพัฒนาการเรียนรู้อจาก

การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ควรมีการศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะกรรมการทั้งในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา และการศึกษาดูงาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า สภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษามีมากและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จะพบว่าข้อมูลที่คณะกรรมการรับรู้ได้ดีที่สุดคือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพชุมชน/ท้องถิ่นของสถานศึกษา ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ซึ่งกรรมการเห็นได้อยู่แล้ว ส่วนข้อมูลที่เป็นเรื่องกฎ ระเบียบ เอกสารต่าง ๆ สภาพการเรียนรู้จะน้อยมาก เช่น การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับธรรมเนียมโรงเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการของโรงเรียน คณะกรรมการฯ จะมีการเรียนรู้ที่น้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่ง แก้วแดง (2546 : 195) ที่กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคว่าคณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการบริหารและการจัดการศึกษา โดยเห็นว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของครูโดยเฉพาะ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ถนอมจิตต์ ขุฑุทะกะพันธุ์ (2546) ที่พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับความรู้และทักษะการปฏิบัติงานต่ำกว่าที่คาดหวัง และจากการสนทนากลุ่ม พบว่า กรรมการจะได้รู้ข้อมูลเมื่อมาเป็นกรรมการและปัญหาของการเรียนรู้ เช่น เอกสารที่โรงเรียนแจกให้ส่วนใหญ่ขาดการอธิบายรายละเอียดและบางเรื่องไม่ครอบคลุมเรื่องทั้งหมด นโยบายเปลี่ยนแปลงบ่อย รวมถึงบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกรรมการยังมีน้อย

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามตัวแปร สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาในกลุ่มผู้แทนครูกับผู้ที่ทรงคุณวุฒิผู้ปกครอง

ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนศิษย์เก่าและพระภิกษุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะผู้แทนครูเป็นผู้ที่ทำงานกับสถานศึกษาโดยตรง จึงมีการรับรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี ต่างกับผู้แทนจากภาคประชาชนและกลุ่มอื่นที่ไม่ได้ทำงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประหยัด คนทัต (2545) ที่พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประเภทต่างกัน มีการรับรู้ภาระหน้าที่แตกต่างกัน และในทำนองเดียวกันเมื่อเปรียบเทียบสภาพการเรียนรู้โดยจำแนกตามอาชีพก็พบว่า กลุ่มอาชีพรับราชการจะแตกต่างจากกลุ่มที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ คือ อาชีพเกษตรกร รับจ้าง ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว และพระภิกษุ ซึ่งผู้รับราชการจะเป็นผู้ที่มีสภาพการเรียนรู้ที่สูงกว่า

นอกจากนี้ตัวแปร รายได้ต่อเดือนที่สูง ประสิทธิภาพการเป็นกรรมการที่มีระยะเวลามากกว่า 5 ปีขึ้นไป การเข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษาเป็นประจำ ล้วนมีผลต่อสภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน คือ จะมีการเรียนรู้ที่สูงกว่า แสดงให้เห็นว่าการที่คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพทำงานกับสถานศึกษานานกว่า หรือได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษาเป็นประจำจะทำให้มีสภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาสูงกว่า

ผลการเปรียบเทียบวิธีการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาจำแนกตามตัวแปรสภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาพบว่า ประเภทของคณะกรรมการระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยประเภทของคณะกรรมการกลุ่มผู้แทนครูจะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยวิธีต่างๆ ดีกว่ากลุ่มอื่นๆ เพราะผู้แทนครูอยู่ในสถานศึกษาแล้วจึงมีโอกาสมากกว่า และในตัวแปรการเข้าร่วมกิจกรรมก็เช่นกัน คณะกรรมการสถานศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งจะได้รับข้อมูลข่าวสารมากกว่ากลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า ซึ่งในกรณีนี้จะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่ว่า

กรรมการที่มีความสนใจและมีโอกาสได้เรียนรู้บ่อยครั้งกว่าก็จะสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้มากกว่า

ผลการเปรียบเทียบสภาพการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้กับสภาพของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นเมื่อจำแนกสภาพการเรียนรู้ตามตัวแปร ระดับช่วงชั้นการจัดการศึกษาเพียงตัวแปรเดียวที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่อยู่ในสถานศึกษาระดับอนุบาล - ช่วงชั้นที่ 2 จะมีสภาพการเรียนรู้สูงกว่าคณะกรรมการในสถานศึกษาอนุบาล - ช่วงชั้นที่ 3 และสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3 - ช่วงชั้นที่ 4 ซึ่งอาจเป็นเพราะสภาพโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนเด็กเล็ก (อนุบาล - ช่วงชั้นที่ 2) การพบปะระหว่างกรรมการกับครู ผู้ปกครอง และนักเรียน จะมีความสัมพันธ์กันมากกว่าโรงเรียนที่มีนักเรียนในชั้นที่โตกว่า ซึ่งการรับ-ส่ง การดูแลเด็กนักเรียนจะน้อยกว่า

3. แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ควรสร้าง ความตระหนักให้คณะกรรมการเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ใฝ่รู้ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการเรียนรู้ สอดคล้องกับการแบ่งประเภทของการเรียนรู้ของ ครอซ (Cross, 1996) ได้แก่ การเรียนรู้จากกิจกรรม การเรียนต่างๆ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษาในประเด็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง คนที่สมัครใจมีความพยายามที่จะเรียนรู้ จะมีแนวโน้มเป็นคนซึ่งมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) จะตั้งใจขวนขวายหาความรู้ตลอดเวลา และสมิท (Smith, 1982) ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองมีลักษณะเด่น คือ ผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความยืดหยุ่น วิธีการเรียนรู้แบบนี้ใช้ได้ดีเมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจสูง

แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับโรงเรียน ควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยผ่านสื่อต่างๆ ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะกรรมการจากโรงเรียนอื่นๆ ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวว่าการ

เรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ของการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (ศิริชัย, 2546, สุพิน, 2538, Lahey, 2001, Slavin, 1991, Woolfolk, 1999) และด้วยวิธีการศึกษาดูงานที่ทำให้คณะกรรมการได้มีโอกาสเปิดโลกทัศน์ได้มีโอกาสไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอื่น ๆ จะทำให้สามารถเปรียบเทียบซักถาม และสร้างความสัมพันธ์กับผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในลักษณะเดียวกัน ซึ่งการได้เห็นสภาพจริง การได้ศึกษาจากผู้ทำงานจริง จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์การเป็นคณะกรรมการที่เป็นอยู่ได้ เป็นการเกิดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ที่อธิบายว่ากระบวนการสร้างความรู้เกิดจากกระบวนการซึมซับประสบการณ์ (Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างเซวาร์ปัญญา (Accommodation) เป็นการปรับโครงสร้างความรู้เดิมให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมใหม่และควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เคอรินส์ (1984) ที่พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ด้านสภาพการเรียนรู้

1. ควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะพัฒนาการเรียนรู้ในการจัดการศึกษา
2. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจแก่คณะกรรมการสถานศึกษาในกลุ่มที่เป็นตัวแทนจากภาคประชาชน
3. ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาลักษณะและการประกันคุณภาพการศึกษา และธรรมเนียมโรงเรียนสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคุณสมบัติการเข้าเรียน และจบการศึกษา

ภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มกว่าเดิม

ด้านวิธีการเรียนรู้

1. ควรให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารผ่านทางนักเรียน ผู้ปกครอง ส่วนท้องถิ่น และผ่านการจัดกิจกรรมทางการศึกษา
2. ควรให้มีการศึกษาดูงานคณะกรรมการสถานศึกษาแห่งอื่น ๆ

ด้านแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้

1. ควรจัดกิจกรรมให้คณะกรรมการสถานศึกษาที่ส่งเสริมเรื่องความตระหนักในบทบาทของคณะกรรมการ และส่งเสริมคุณลักษณะการใฝ่รู้
2. ควรมีช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ ระหว่างสถานศึกษา กับคณะกรรมการสถานศึกษาในหลาย ๆ รูปแบบ โดยคำนึงถึงบริบทของคณะกรรมการสถานศึกษาในแต่ละสถานศึกษา และควรเน้นเนื้อหาของข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจแก่กรรมการด้วย
3. ควรจัดให้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาในต่างสถานศึกษา หรือจัดให้มีการดูงาน ประชุมร่วมกัน หรือสร้างเครือข่ายของกรรมการสถานศึกษา เพราะจะเป็นแนวทางการพัฒนาร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาด้วย
4. สถานศึกษาควรมีคู่มือ เอกสาร ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และจำเป็นให้คณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อศึกษาในห้วงที่เป็นกรรมการ โดยควรเป็นเอกสารที่ง่ายและสะดวกต่อการทำความเข้าใจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างเครือข่าย ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษา

1. แนวทางการพัฒนาการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับกรรมการสถานศึกษา
2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ในการให้ความรู้แก่กรรมการสถานศึกษา เช่น CD คู่มือ

3. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาถอดบทเรียนจากสถานศึกษาที่กรรมการสถานศึกษามีบทบาทที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง, วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และ วัชวินัย เชาว์ดำรงค์. (2545). **ผู้เรียนเป็นสำคัญและการเรียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ : สถาพรบุ๊คส์.

ถนอมจิตต์ ขุททกะพันธ์. (2546). **การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปราโมทย์ กิ่งแก้ว. (2544). **การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2549). **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รุ่ง แก้วแดง. (2546). **โรงเรียนนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ศุภมาศ การะเกด. (2547 มกราคม 16). **การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประจำโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544. [Online] Available from: <http://www.onec.go.th>.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2546). **การประเมินการเรียนรู้: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง.

ลีปนันท เกตุทัต. (2545 กุมภาพันธ์ 16). **จากอดีตและปัจจุบันสู่อนาคตของการปฏิรูปการศึกษาไทย : สู่สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้**. คำบรรยายเนื่องในการสัมมนาทางวิชาการ 5 ทศวรรษ สกศ. กับการพัฒนาการศึกษาไทย.

สุพิน บุญชูวงศ์. (2538). **หลักการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ฝ่ายเอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

สุวิชัย โกศัยวัฒน์. **การจัดการศึกษาของไทย**. ในเอกสารการสนทนาวิชาพื้นฐานการศึกษาและวิชาชีพครู. ม.ป.ท., ม.ป.ป.

เสาวลักษณ์ จงเจตจำนง. (2544). **ความสามารถในการปฏิบัติงานตามแนวทางประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียน จังหวัดเพชรบุรี**. เพชรบุรี : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

Cross, K.P. (1996). **Adult as Learners**. San Francisco : Jossey-Bass.

Kerrins. **Inservice Training Needs of School Board Members as Perceived by of School Board Members and School Superintendents in the State of Colorado**. 1984. [Online] Available from: <http://www.GoogleAlert.com>: Email: dh_led@chula.Com

Lahey, B.B. (2001). **An Introduction to Psychology**. 7th ed. Chicago : McGraw-Hill Companies.

Slavin, R.E. (1991). **Educational Psychology**. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall.

Smith, R.M. (1982). **Learning How to Learn**. Chicago, Illinois : Follett Publishing Company.

Woolfolk, A.E. (1998). **Educational Psychology**. 7th ed. Boston : Allyn & Bacon, Co.Ltd.